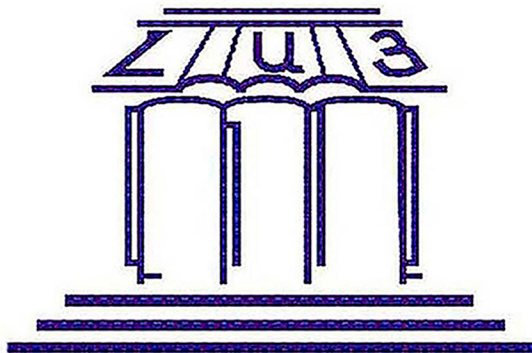

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

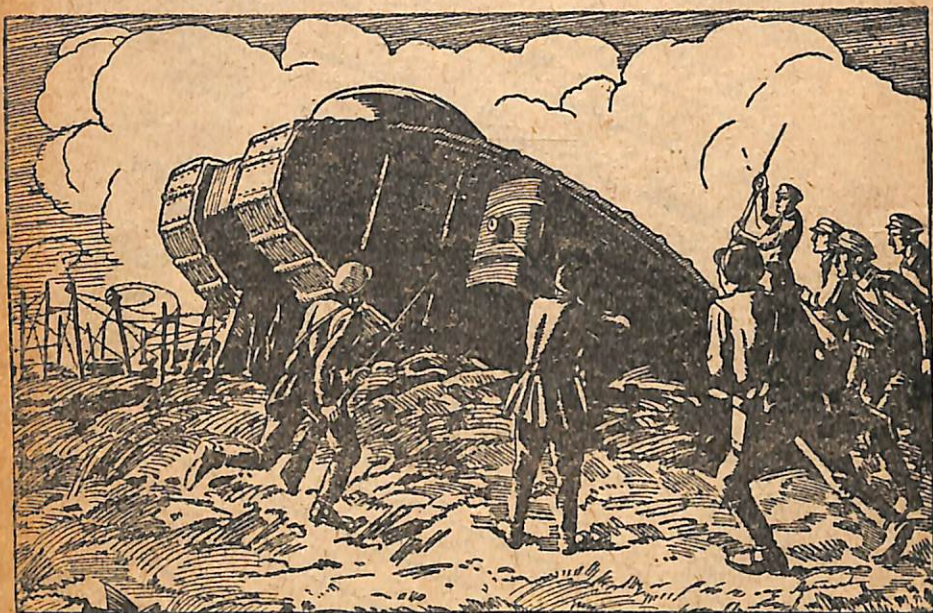
Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

Ն. ՈՒԵՅՆԻԿՈՎ

32-K
A 311

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՏԱՆԿԵՐ ՅԵՎ ՍԱՀՆԱԿՆԵՐ

ԽԱՀՄ ԺՈՂՈՎՈՐԴԻ, ԿԵՆՏՐՈՆԱԿ, ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹԵՈՒՆ
ԻՈՍԿՎԱ

1931

891 715

0-27

30 MAY 2011

ԻՄ ՓՈՔՐԻԿ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ

Ուզում եյի քեզ համար մի հասցե գիրք գրել
մեր քանակի մասին:

Գրեցի-գրեցի, յեղ քանաքս պակասեց, այն
ինչ — ընդամենը յերկու մականամարտ եյի նկա-
րագրել:

Յեղ ահա յերեկ ինձ մի քան պատմեցին —
կարմիր-քանակայինի յեղ սպիտակ գեներալի
մասին:

Յես եղ վորոշեցի՝ գրել առայժմ այս կարճ
պատմությունը: Հետո, յերբ յես ավելի շատ քա-
նաք կունենամ, մի գիրք կգրեմ ամբողջ Կար-
միր քանակի մասին:

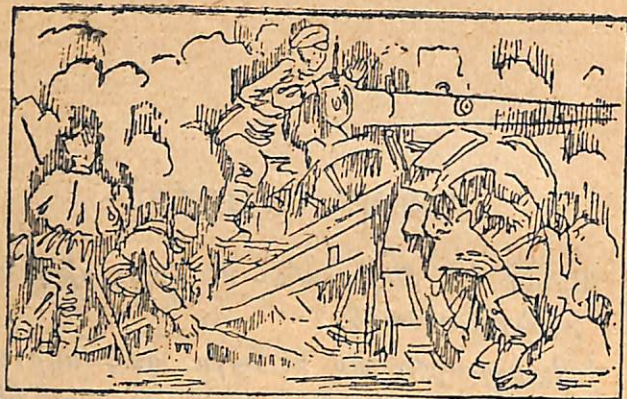
Ն. Ո.

Քարգմ. Ս. Մ.

Уполн. Главл. В-192 Заказ № 1076 Тираж 8000

Книжная ф-ка Центриздата Народов СССР. Москва,
Шлюзовая набережная, 10.

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ԳԵՆԵՐԱԼ ՍԵՄԻՆԱՐԵՆՈՎԸ

1918 թվի ամառը կողակների մայրաքաղաք Նովոչերկասկ յեկավ պատառոտած կիսամուշտակ հագին, վալենկաներով մի մորուքավոր գյուղացի:

Նա մտավ մի տուն և յերեք ժամ այնտեղ մնաց: Յերբ նա դուրս յեկավ, նրա հագին կային փայլուն, յերկարածիտ կոշիկներ, կարմիր լամպառներով վարտիկ և նոր համազգեստ՝ գեներալի ուսադիրներով:

Սև թուրք չըխկչըխկում եր նրա կողքին:

Նա կառք նստեց և ասաց կառապանին.

— Տար ինձ պալատ — ատամանի մոտ: Ատամանը նստած իր առանձնասենյակում ուշադրությամբ դիտում եր քարտեզը:

Հյուրին տեսնելուն պես, նա վեր թռավ բաղկաթոռից ու կանչեց.

— Գեներալ Սեմիկոլենով! Այդ վոր կողմերից: Գեներալ Սեմիկոլենովը պատմեց, վոր բոյլ-չևիկներից ե փախել:

— Կարմիրներին շուտով վերջ կլինի, ասաց գեներալը: Նրանք վոչինչ չունեն: Գործարանները չեն աշխատում, գնացքները կանգ են առել: Մի ֆուհա հացի համար յերկու ֆուհա թղթադրամ են վճարում: Այ թե ինչ փող ե նրանց փողը:

— Իսկ ի՞նչպիսի բանակ ունեն նրանք. — հարցրեց ատամանը:

— Ի՞նչ բանակ! Զինվորներ խոմ չեն, ցնցոտիներ են հագած, մերկամարմիններ են: Կոշիկ չունեն, զենք չունեն, հրամանատար չունեն, վոչինչ չունեն:

ՀՆՈՑՊԱՆԸ

Ճիշտ եր ասում գեներալը: Բոյլչևիկները հրամանատարներ չունեին:

Հենց նույն որը Մուրոմ քաղաքից բոյլչևիկները նոր գունդ եյին ուղարկում պատերազմի: Խորհրդի նախագահը կանչեց իր մոտ ընկեր Իվան Դորոֆեյեվին և ասաց նրան.

— Դու նշանակված ես զնդի հրամանատար:

56/13-66

— Յես ի՞նչ հրամանատարութիւն կարող եմ անել,—ասաց Իվան Դորոֆեյեւը: Յես այդ գործը չգիտեմ:

Խորհրդի նախագահը պատասխանեց.

— Մենք ուսումնական հրամանատարներ չունենք, իսկ դու հուսալի մարդ ես:

— Ախր յես հնոցպան եմ:

— Ի՞նչ կա վոր, յես ել փականագործ եմ, ասաց Խորհրդի նախագահը, բայց տես, մի ամբողջ քաղաք եմ կառավարում:

— Լավ, ինչ արած,—ասաց Իվան Դորոֆեյեւը, կապեց թուրը թարս և մեկնեց կովի ճակատ:

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐԻՆ ՇՈՒՏՈՎ ՎԵՐՋ ԿԼԻՆԻ

Կռիվ եր Բուլոչկին ազարակի տակ: Սպիտակները կովում ելին կարմիրների հետ:

Սպիտակները զինվորական տարազով ելին և շատ լավ ելին հագնված, իսկ կարմիրները — վորը կոշիկներով, վորը տրեխներով, վորը բոբիկ, վորն ել լաթ եր փաթաթել վտռերին:

Սպիտակները կովել գիտեյին: Նրանց թընթանոթները կրակում ելին առանց վրիպելու, իսկ կարմիրների կրակը նշանին չեր դիպչում: Իվան Դորոֆեյեւի համարյա ամբողջ գունդը կոտորվեց — վոչնչացավ:

— Յես ի՞նչ հրամանատարութիւն կարող եմ անել:

Ճակատամարտից հետո գեներալ Սեմիկովե-
նովը հարց ու փորձ եր անում գերի ընկած
կարմիր-բանակայինին:

— Ո՞վ եր ձեր գնդի հրամանատարը:

— Իվան Դորոֆեյեվը:

— Ո՞վ ե նա, սպա՞ն ե:

— Վաչ, հնոցական ե:

Սրանեղությունից գեներալի գլխի ցավը
բռնեց: Վիրավորական եր նրա համար կռվել
հնոցականի հետ: Նա իր ամբողջ կյանքում միայն
գեներալների հետ եր կռվել:

— Իսկ վորքան զորք մնաց ձեզ մոտ, — հար-
ցրեց գեներալը:

— Չեմ հաշվել, — պատասխանեց գերին: —
Մենք մարդ շատ ունենք:

— Յեվ բոլորն ել հնոցականներ ե՞ն — հար-
ցրեց գեներալը:

— Ինչո՞ւ միայն հնոցականներ. կոշկակարներ
ել կան: Ձուլողներ կան, դարբիններ կան, բեռ-
նակիրներ կան:

Խորը մտածմունքների մեջ ընկավ գեներալը:
Նա մի թուղթ եր նայում: Իսկ թղթի վրա գրված եր.

8.000

5.000

30.000

70.000

150.000

100

Իվան Դորոֆեյեվի ամբողջ զունդը կոտորվեց:

Յեվ ելի մի շարք թվեր:

— Խնչ ե գրված այդ թղթի վրա, — հարցրեց մի սպա գեներալին:

— Շուտով կարմիր կոշկակարներին վերջ կլինի, — ասաց գեներալը:

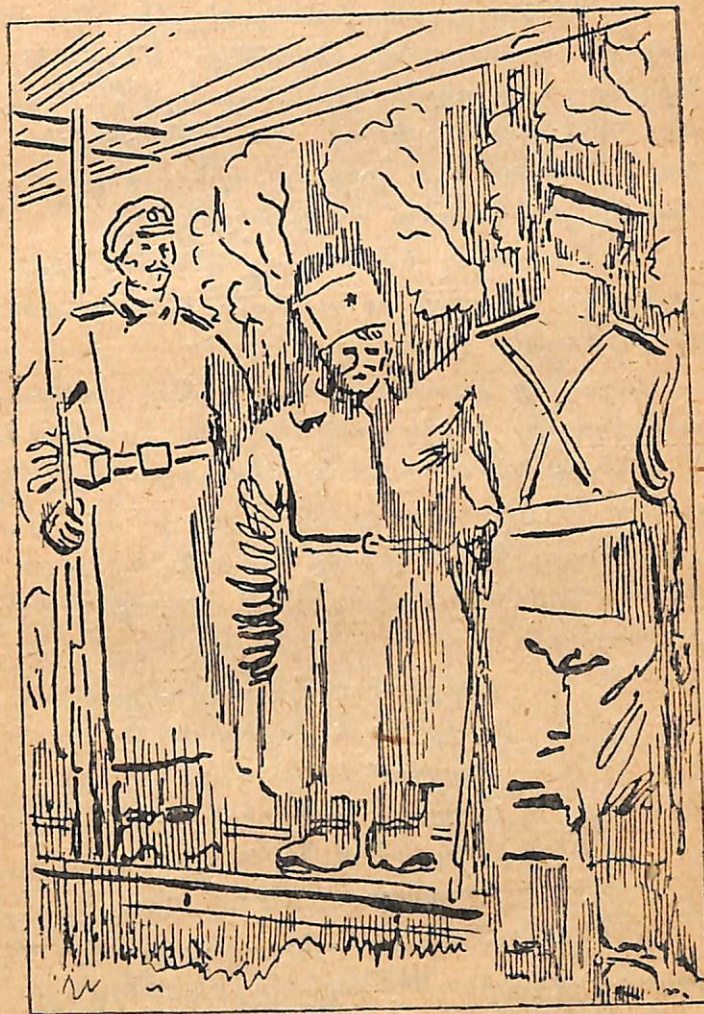
— Այս թղթի վրա գրված ե, թե ինչքան զորք ե գալիս մեզ ոգնության: Ութ հազար ֆրանսիացիներ, հինգ հազար սերբեր, յերեսուն հազար անգլիացիներ, յոթանասուն հազար չեխո-սլովակներ, մի 16 հազար ել բելգիացիք և կանադացիք կլինեն: Յեվ ելի 100 մարդ ուումանացի:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՇՈՎՈՒԱԴ

Ճիշտ եր ասում գեներալը:

Մի գեղեցիկ օր ամեն կողմից հյուրեր յեկան սպիտակների մոտ: Անգլիացիք ֆրենչներով և հիսկիներով, ֆրանսիացիք կեպլիներով և փեշերը յետ ծալված շինեկներով, սերբերը կարկանդակաձև գլխարկներով, հույները շրջագեստներով, անգլիական հրացանաձիգները փետրավոր գլխարկներով, յապոնացիք զամաշներով: Յեվ ելի ամերիկացիք, ելի բելգիացիք, ելի կանադացիք: Յեվ մեկ ել՝ հարյուր հոգի ուումանացի:

Անգլիական գնդապետ Կեյտոնը ասաց գեներալ Սեմիկուլենովին.

— Չեմ հաշվել, — պատասխանեց գերին: — Մենք մարդ շատ ունենք:

— Գեներալ, շուտով մենք ձեզ հետ միասին
ամբողջ Ռուսաստանը կնվաճենք: Մենք ձեզ
նվերներ ենք բերել մեր թագավորից: Բերել
ենք հանդերձան, շոկոլադ, շինելներ, տուփերով
կաթ, թնդանոթներ, տաք ժիլետներ, ինքնագիր
ծայրեր, շոգեկառքեր, ատամ-խորթիչներ:

— Շնորհակալ եմ, — ասաց գեներալ Սեմի-
կոլենովը: Այսպիսի ոգնությամբ մենք շուտով
մինչև Մոսկվա կհասնենք:

Ճիշտ էր ասում գեներալը: Սպիտակները
ամեն կողմից հարձակում սկսեցին: Հյուսիսում
և արևելքում, հարավում և արևմուտքում — կովի
ճակատ էր չորս բոլորը:

Գեներալ Սեմիկոլենովը գնդասեղներով շա-
րունակ նոր ու նոր դրոշակներ էր ամրացնում
քարտեզին:

Վերցված է Արխանգելսկը:

Վերցված է Ցարիցինը:

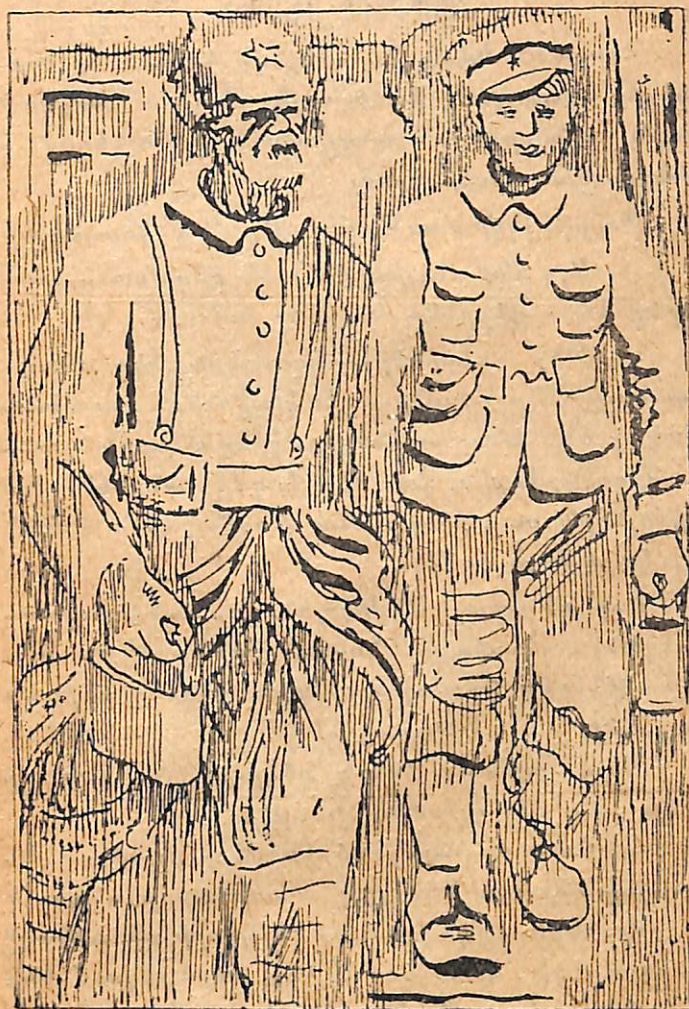
Վերցված է Կազանը:

Վերցված է Նարկովը:

Վերցված է Պոլտավան:

Վերցված է Կիևը:

— Կեցցե! — ասում էր գեներալը: — Որը մի
քաղաք ենք վերցնում: Շնորհակալ ենք անգլիացի-
դաշնակիցներին!

— Ի՞նչ գերինք: — Մեր կարմիր-բանակայիններն են:

ՀՅՈՒՐԵՐԸ ԳՆԱՑԻՆ

Հնոցական Իվան Դորոֆեյեվը նստած եր արկերից քանդված խրճիթում: Բակում խմբված եյին զինվորները՝ անգլիական ֆրենչներով և անգլիական հիսկիներով:

Դորոֆեյեվի մոտ Մոսկվայից մի ընկեր յեկավ:

— Այս ի՞նչ անգլիացիներ են քեզ մոտ, — հարցրեց նա, — գերինե՞ր են, ի՞նչ ե:

— Ի՞նչ գերիններ, — պատասխանեց հնոցականը: — Մեր կարմիր-բանակայիններն են: Շնորհակալ ենք անգլիացիներից. զինվորներին նրանք յետ ուղարկեցին, վոր մեր կողմը չանցնեն, իսկ շինելներն ու արկերը մեզ թողին: Հիմա ձմեռն ել կարելի յե կովել:

Իսկ գեներալ Սեմիկոլենովը, ճանապարհորդական մահճակալին նստած հայհոյում եր անգլիացիներին, ֆրանսիացիներին, հույներին, իտալացիներին և ռումանացիներին:

Բայց այստեղ նրան զեկուցեցին, վոր մի սպա յե յեկել գլխավոր շտաբից:

— Շուտով կարմիրներին վերջ կլինի, — զեկուցեց սպան: — Գեներալ Մամոնտովը անցել ե կարմիրների թիկունքը: Հեծելազորի մի ամբողջ կորպուս կա նրա հետ: Մենք հարձակվում ենք Վոլոնսեթի վրա, Չերնիգովի վրա, Ուրյոլի վրա:

Իվան Դորոֆեյեվը ձիու վրա:

Պարմիր-բանակայիկներ, անձնատուր յեղեք!
Վաղը մեմք տանկեր եմք բաց քողմուսն մեր դեմ!

— Պորուչիկ, — ասաց նա, — կարմիրները մոտ
2 այերուպլան ուղարկեք: Թող նրանք իմ թեր-
թիկները վերևից գցեն կարմիր-բանակայիկներին:

Հետևյալ որը վաղ առավոտյան յերեք տանկ
վորոտացին շղթաներով ու սողացին գետի բոլ-
ջևիկների խրամատները: Կարմիրները վախեցան
ու փախուստի դիմեցին: Իսկ տանկերը հրանոթ-
ներից ու գնդացիներից կրակ ելին տեղում
փախչողների վրա:

Գեներալ Սեմիկոլենովը կանգնած էր սարի
վրա և այս բոլորը տեսնում էր հեռադիտակով:

— Կարմիրների վերջն է, — ասաց նա: Տան-
կերի դեմ չես կարող գնալ:

Հազիվ էր նա բերանը փակել, մեկ ել ինչ
տեսնի. հանկարծ տանկերից մեկը շուռ յեկավ
և ընկավ կողքի: Նրա միջից սկսեցին մարդիկ
դուրս թափվել:

— Ինչո՞ւմն է բանը, — հարցրեց գեներալ Սե-
միկոլենովը:

— Բոլշևիկների արկը դիպավ, — պատաս-
խանեց սպան:

— Ձե՞ վոր տանկը չի վախենում արկերից!
Չարմացավ գեներալ Սեմիկոլենովը:

Չիավորը սլացավ դեպի տանկը, վերադար-
ձավ ու զեկուցեց.

— Խրվել է ցեխում, ձերդ գերազանցություն:

— Վոչինչ, — ասաց գեներալը — շուտով ել
ցեխ չի լինի: Ձմեռն է գալիս: Այ, այն ժամա-
նակ մենք նրանց ցույց կտանք:

Ձմեռը յեկավ: Սպիտակները նահանջում էին
հա նահանջում: Տանկերը նրանց չեյին ոգնում:

Կարմիր հրաձիգները սկսեցին ման գալ յերեք
ձի լծած թեթև սահնակներով, վրա յե տալիս
զընգզընգոցով այդ յեռածի սահնակը, հրաձիգ-
ները կրակում են սպիտակներին և առաջ են
գնում, հապա մի փորձիր, հասիր!

1920 թվի հունվարին կարմիրների հեծելա-
յորը մտավ կողակների մայրաքաղաք Նովոչե-
րսկ:

Գնում էր գունդը գնդի յետևից: Մի գնդի
յետևից վորոտում էին յերկաթե կրիաները:

Սրանք Նովոչերկասկի կռվում սպիտակներից
խլած տանկերն էին:

Իսկ նրանց յետևից սահում էին սահնակ-
ները՝ գնդացիները վրան: Սահնակների վրա
խոշոր տառերով գրված էր.

Դուք դեպի մեզ տանկերով, մեմք դեպի մեզ
սահնակներով:

Սա հնոցպան Իվան Դորոֆեյեվի գունդն էր:

ԻՆՁԻ ՀԱՄԱՐ ԵՅԻՆ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Գեներալ Սեմեկովենովը փախավ արտասահման: Նա մի գիրք գրեց Կարմիր բանակի մասին: Ահա թի ինչ եր ասված այդ գրքում:

— Ինչպե՞ս մեզ ջարդեցին: Մենք փորձված հրամանատարներ ունեյինք, մենք կուշտ եյինք, լավ հագնված. մեզ ոգնում եյին դաշնակիցները, մենք տանկեր ունեյինք: Իսկ կարմիրները վոչինչ չունեյին: Բայց կարմիրները գիտեյին, թե ինչի համար եյին կռվում, դրա համար ել հաղթեցին: Պետք է ճիշտն ասել. բանվորներն ու գյուղացիները վոչ թե մեզ հետ են, այլ նրանց հետ:

* * *

Ճիշտ եր ասում գեներալը:

Յես գրեցի, վերջացրի այս գիրքը և հանկարծ մի աղմուկ հասավ ախանջիս:

Մոտ վազեցի լուսամուտին ու ցած նայեցի:

Ցածում զորքեր եյին անցնում: Գնում եր հետե-վակը: Գնում եր հեծելազորը, Գնում եյին տանկերը:

Յես վեր նայեցի: Վերևում այրող պլաններն եյին սավառնում:

Այս ի՞նչ է, — մտածեցի յես:

Յեվ հանկարծ հիշեցի. չե՞ վոր փետրվարի 23-ն է այսօր, Կարմիր բանակի տոնն է այսօր:

Այստեղ չի՞ արդյոք Դորոֆեյեվը, — մտածեցի յես և բաց արի լուսամուտը:

— Դորոֆեյեվ! — կանչեցի վերևից, Իվան Դորոֆեյեվ!

Շուռ յեկան հետևակները: Շուռ յեկան ձիավորները: Շուռ յեկավ շոֆերը զրահապատից: Ահա ինչքան են նրանք — Իվան Դորոֆեյեվները:

Նվազում եր յերաժշտությունը:

Փողոցներով անցնում եր լավ հագնված և լավ վարժված բանակը: Դա ձուլողների, դարբինների, հնոցպանների, բեռնակիրների, տպագրիչների, կոշկակարների, գյուղացիների բանակն եր անցնում:

Դա Իվան Դորոֆեյեվների բանակն եր անցնում:

ԳԱՀԱՆՋԵՑԵՔ
ՄԵՐ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ, ՎՈՐ
ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ Ե ՁՐԻ.
ԴԻՄԵԼ՝ Москва, Никольская, 10.
ЦЕНТРИЗДАТ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0390766

10 400.

27145-

5579

Цена 10 коп.

Х. 2.

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Н. ОЛЕЙНИКОВ
Танки и санки
(перевод с русского)

На армянском языке

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР.
Москва, центр, Никольская, 10.